

Тема 5

ПОЛІТИЧНА ВЛАДА

5.1. Влада як соціальне явище

5.2. Політична влада: особливості та механізм функціонування

5.1. Влада як соціальне явище

Влада є однією із фундаментальних засад політичного розвитку суспільства. Вона має правовий економічний духовно-ідеологічний характер, існує скрізь, де наявні стійкі об'єднання людей, тісно пов'язана з політичною сферою, є засобом здійснення і способом утвердження політики. Н. Макіавеллі визначав політологію як науку про владу. Влада її структура і способи реалізації мають значення для розуміння сутності політичної системи суспільства, а також механізмів функціонування політичних явищ і процесів.

Існують різні концепції влади, серед них: біхевіористське, реляціоністська, канерліктна, теологічна, структурно-функціональна та ін.

Влада являє собою: а) вираження потреб складної соціальної системи в організації та саморегуляції (незалежно від типу суспільства); б) наслідок виникнення суспільних станів, прошарків і відповідних відносин між ними. Безпосередніми носіями влади є суб'єкт і об'єкт. Влада завжди має двосторонні відносини: «суб'єкт – об'єкт» і неможлива без підкорення об'єкта суб'єкту. Відсутність такого підкорення – ознака відсутності влади. Суб'єкт влади є безпосереднім носієм влади, який організовує, спрямовує поведінку і дії об'єкта влади. Певні суб'єкти і об'єкти влади можуть мінятися місцями залежно від обставин і ролі. Суб'єкт влади має свою волю того об'єкта через наказ (розпорядження, команду), що супроводжується загрозою санкції у випадку його невиконання.

Влада є суто суспільними відносинами, у яких задіяні наділені свідомістю і волею люди, а переважний вплив цих людей на

інших є вольовим відношенням між ними. Влада може бути визначена як вольові відносини між людьми, тобто такі відносини, за яких одні люди можуть нав'язувати свою волю іншим.

Уся історія людської цивілізації доводить, що там, де виникає необхідність в узгодженні людських дій (це може бути окрема родина, соціальна група, нація або суспільство загалом), неминуче виникають відносини влади – відносини панування й підкорення.

М. Вебер зазначав, що влада означає будь-яку можливість провадити всередині цих соціальних відносин власну волю навіть всупереч опору, незалежно від того, на чому така можливість заснована.

Соціальна влада проявляється в політичній і неpolітичній формах. Політична влада взаємопов'язана з іншими видами соціальної влади, які можуть бути використані в політичних цілях. Інші види соціальної влади виділяються залежно від сфери поширення і методів володарювання. Основні види влади (економічна, духовно-інформаційна, соціальна) розрізняються залежно від засобів їх здійснення і мають специфічні особливості, політична влада має притаманні лише їй особливості й засоби здійснення.

Ресурсами владної дії є засоби, використання яких забезпечує вплив суб'єкта влади відповідно до його цілей на об'єкт владних відносин. Існує безліч класифікацій ресурсів. За А. Етціоні, ресурси поділяються на утилітарні, примусові, нормативні. Найпоширенішою в політичній науці є класифікація за сферами життєдіяльності, до якої виділяють: економічні, соціальні, інформаційні, силові, демографічні.

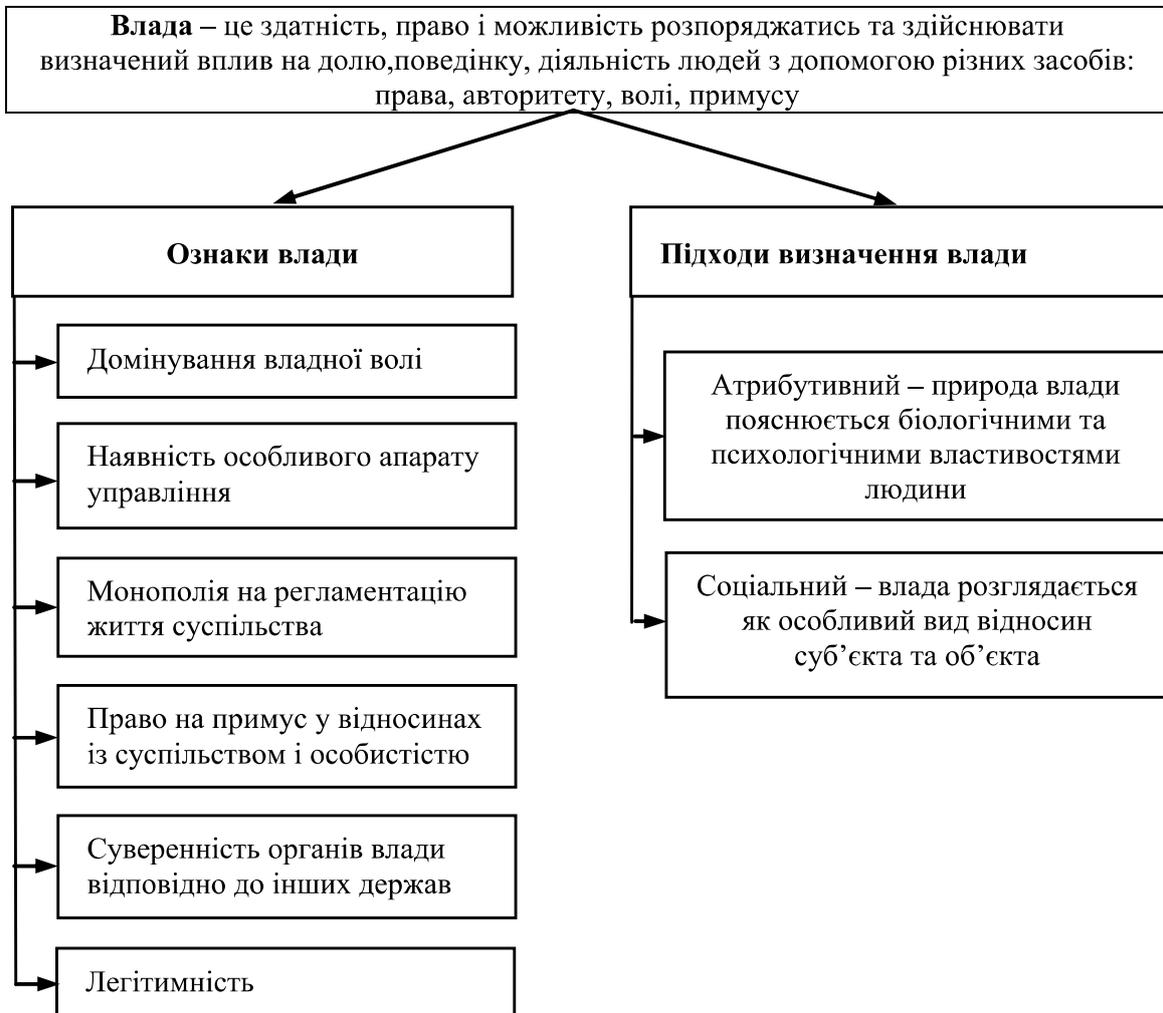
Політологія досліджує не будь-яку владу, а тільки владу політичну, під якою розуміється здатність касу, групи, індивіда провадити свою волю в суспільному житті, спираючись на правові і політичні норми, систему установ, організацій, законів, політичних відносин.

Влада є засобом здійснення політики, боротьба за оволодіння владою її утримання й використання є найважливішим аспектом і змістом політики.

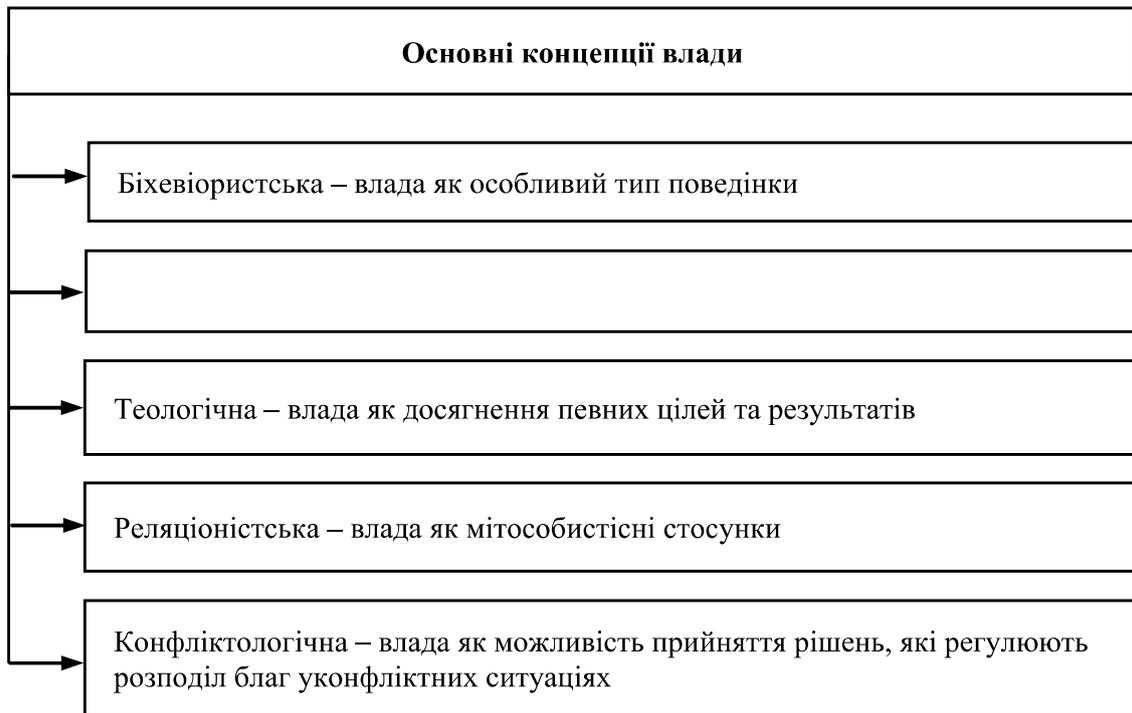
**Таблиці та схеми
до першого питання**

Схема 5.1

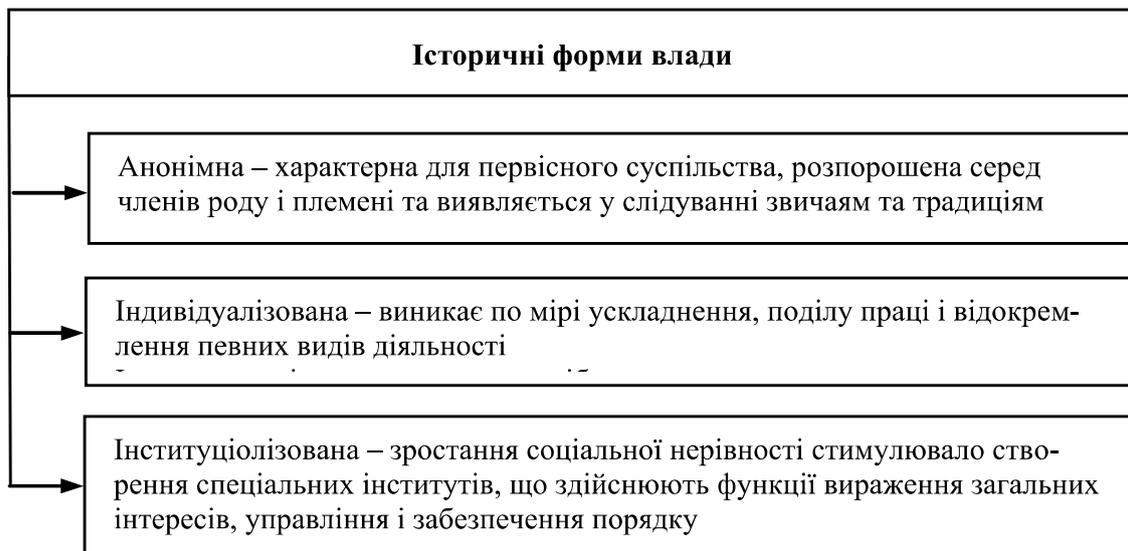
Поняття влади

Схема 5.2

Схема 5.3

Сутність влади

Сутність влади полягає в її здатності надавати відносинам між людьми доцільності, упорядкованості, розумності

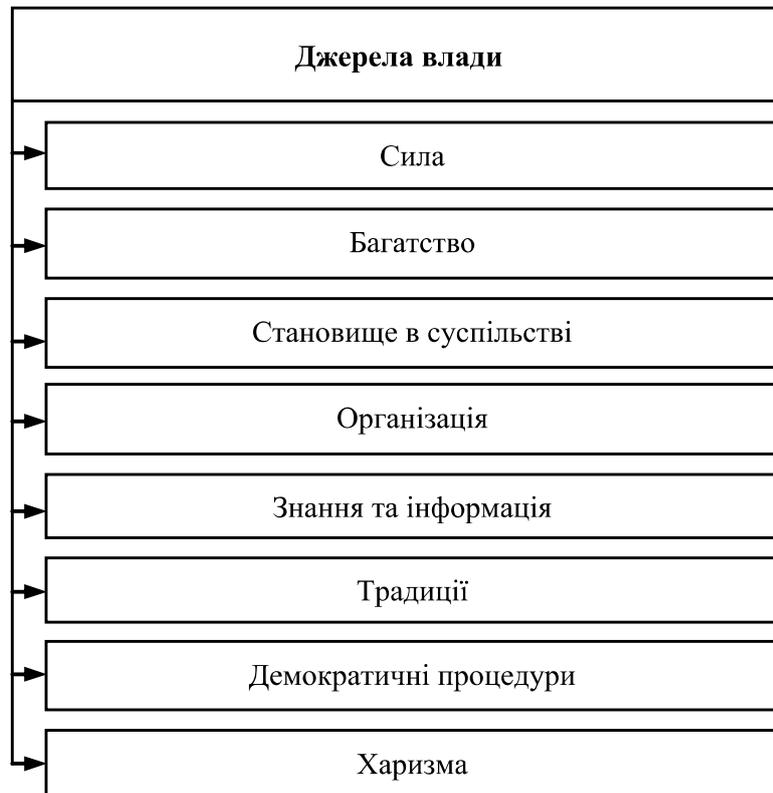

Схема 5.6

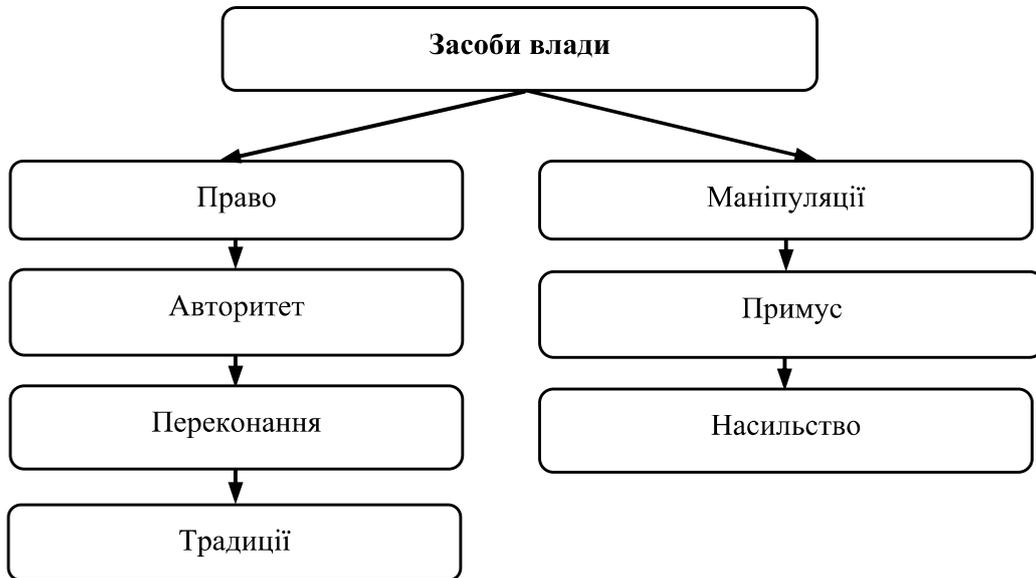
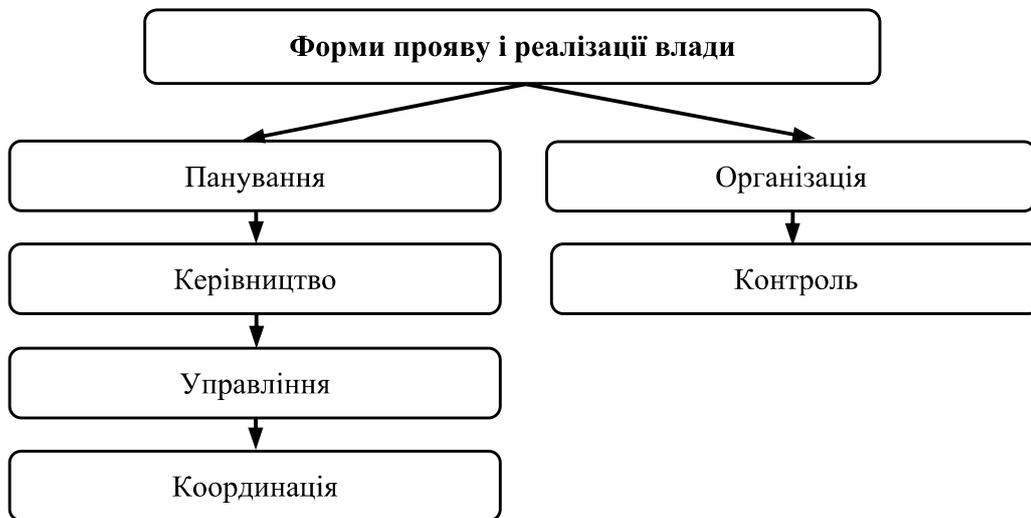

Схема 5.7

Суттєвим є широке та вузьке розуміння поняття про владу.

Широке включає в себе всю систему влади, основою якої є волевиявлення народу або певної соціальної групи. Волевиявлення виступає як джерело влади і як сама влада.

Вузьке розуміння поняття про владу – це організаційний аспект, функціональне владне навантаження, що виступає здебільшого у правовій формі.

Схема 5.8

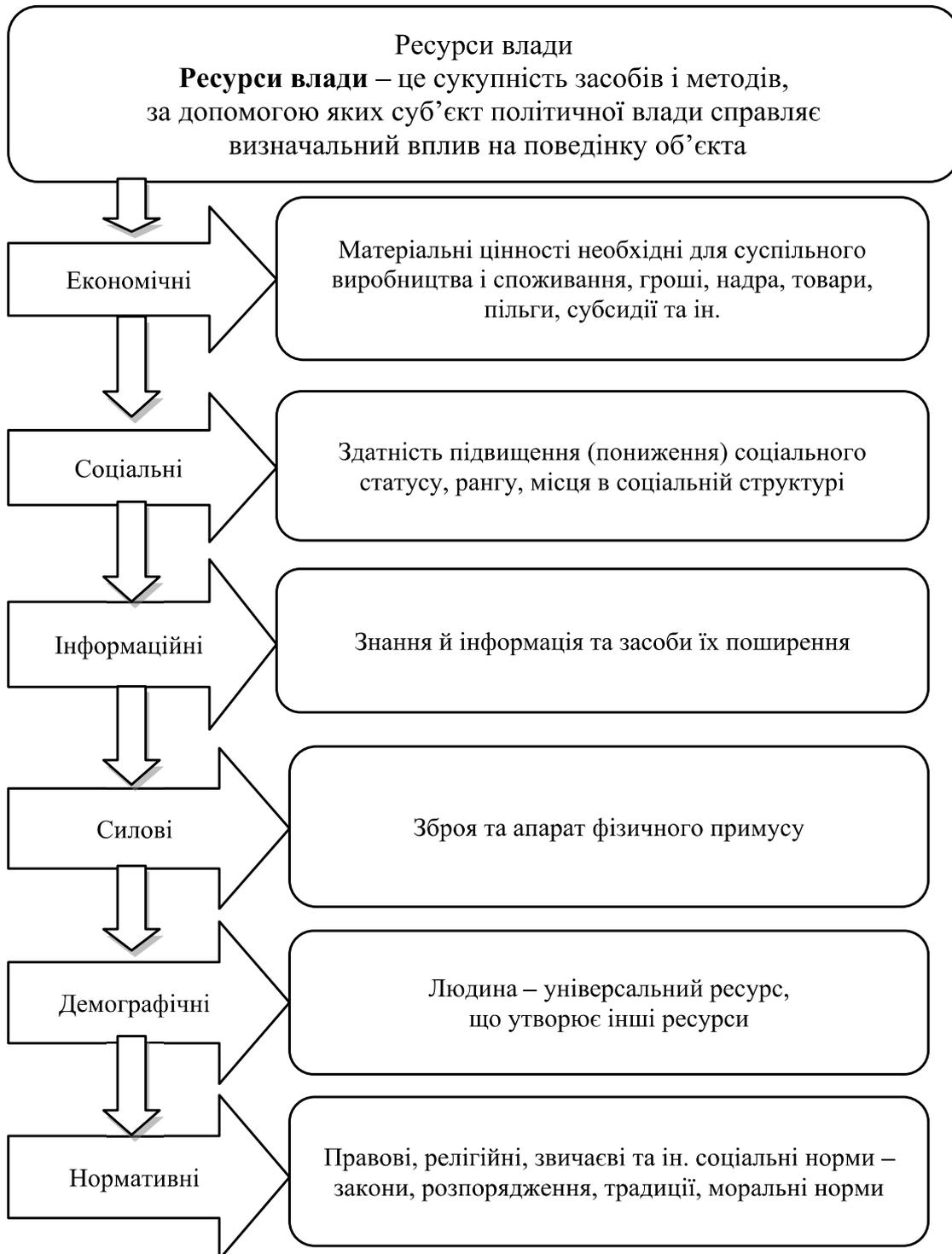
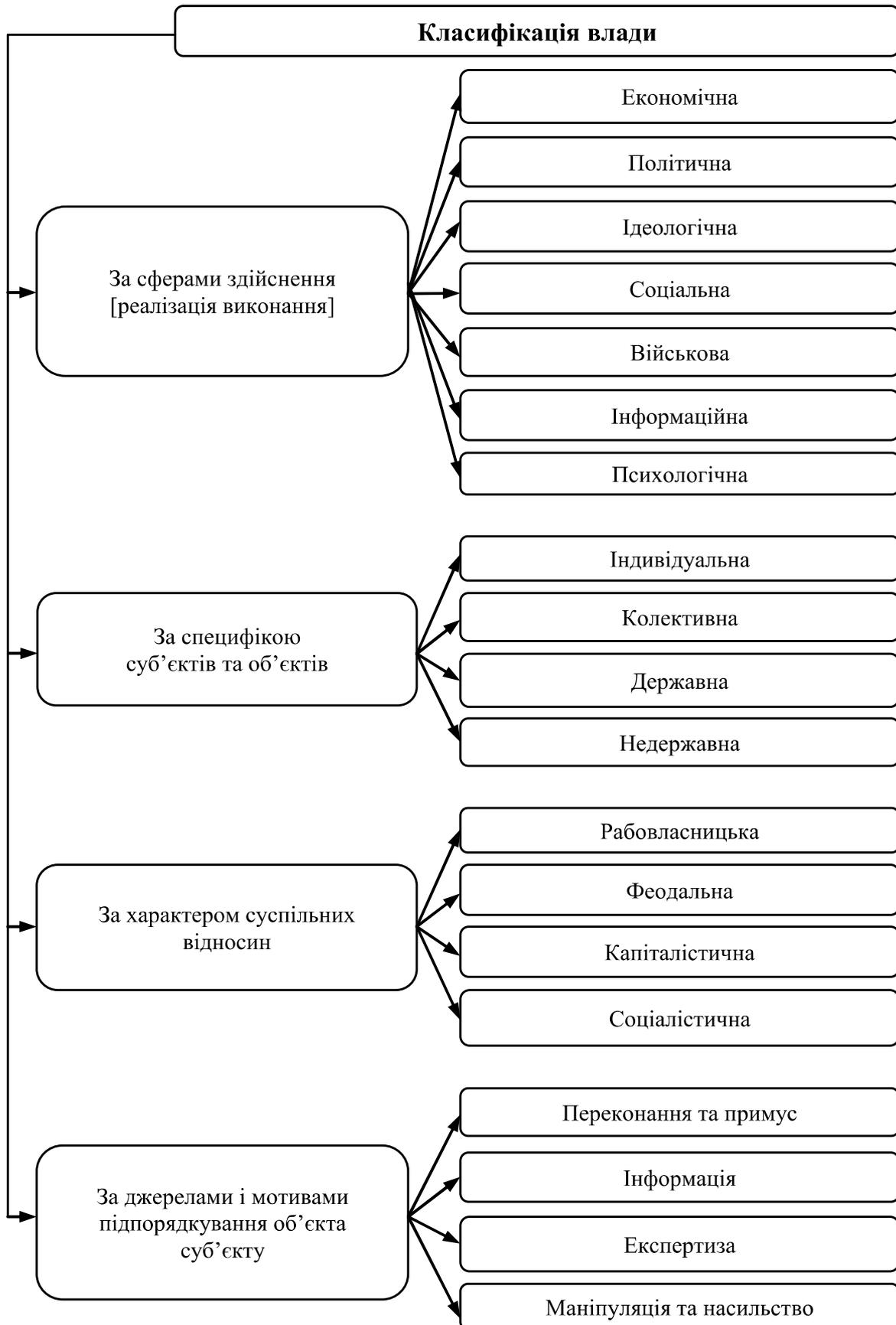
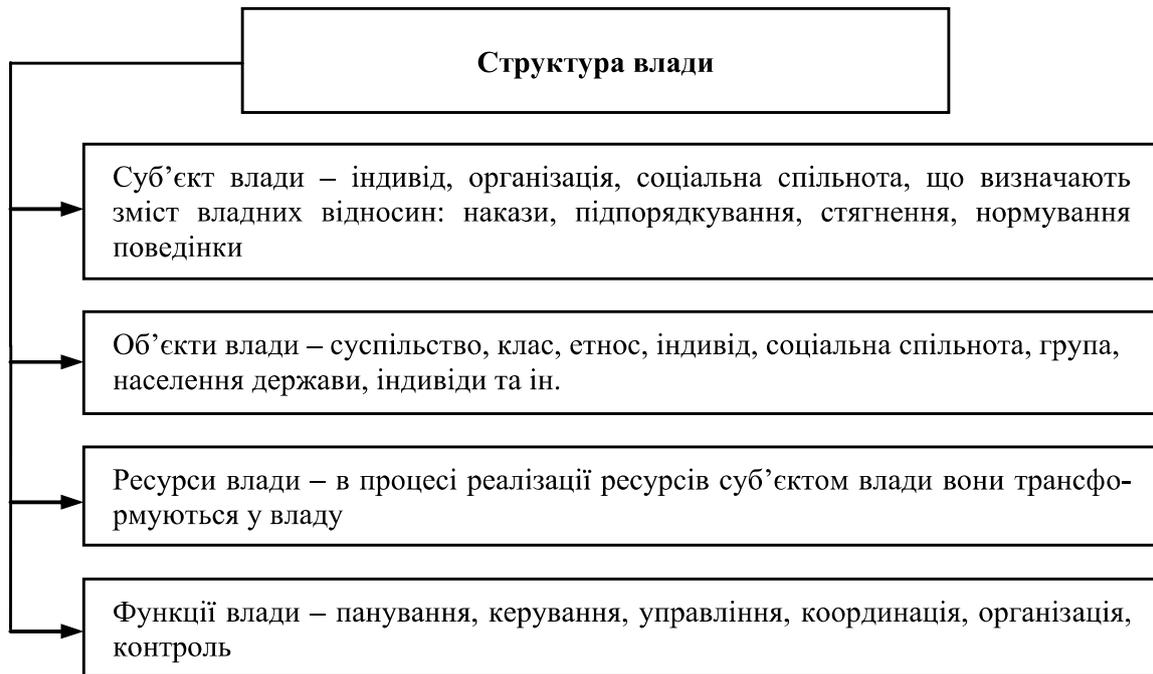

Схема 5.9

Схема 5.10

Конституція України

Стаття 5. «Україна є республікою.

Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування».